

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.06.2017, sp. zn. 8 Tdo 1411/2016, ECLI:CZ:NS:2017:8.TDO.1411.2016.1

Číslo: 43/2018

Právní věta: Podle konkrétních okolností případu nemusí být v kolizi se zásadou akcesority účastenství, byl-li účastník na zločinu (či jeho pokusu) uznán vinným naplněním kvalifikované skutkové podstaty zločinu, aniž by znaky takové kvalifikované skutkové podstaty svým činem naplnil hlavní pachatel zločinu. U účastníka se mohou vyskytovat okolnosti zcela osobního významu, mající znaky zvláště přitěžující okolnosti, které současně nejsou dány i u osoby hlavního pachatele. Takovou okolností může být i zpětnost, resp. opětovnost. Jestliže je splněn nezbytný předpoklad potřebné formy zavinění, pro právní posouzení účastenství jsou z hlediska okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby v takovém případě rozhodné nejen znaky zakládající tuto okolnost u hlavního pachatele, nýbrž i u účastníka, bez ohledu na to, jsou-li dány i u hlavního pachatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.06.2017

Spisová značka: 8 Tdo 1411/2016

Číslo rozhodnutí: 43

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akcesorita účastenství, Opětovné spáchání činu, Recidiva, Těžké ublížení na zdraví úmyslné, Zvláště přitěžující okolnost

Předpisy: § 145 odst. 1 tr. zákoníku

§ 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku

§ 24 odst. 1 tr. zákoníku

§ 24 odst. 2 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných Fl. A. a Fa. A. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2016, sp. zn. 1 Tmo 1/2016, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze, soudu pro mládež, pod sp. zn. 63 Tm 4/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze, soudu pro mládež, ze dne 22. 10. 2015, sp. zn. 63 Tm 4/2014, byl obviněný Fl. A. uznán vinným zločinem vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, za což byl podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k trestu

odnětí svobody v trvání deseti let. Podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku byl pro výkon tohoto trestu zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu byl uložen i trest vyhoštění na dobu neurčitou. Obviněný Fa. A. byl uznán vinným pokusem zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku jako pomocník podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku a přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku. Za to byl podle § 145 odst. 2, § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let. Podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku byl pro výkon tohoto trestu zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému Fl. A. uložena povinnost nahradit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR se sídlem P. 3 částku 123 425 Kč jako náhradu škody. V dalším bylo rozhodnuto o vině a trestu spoluobviněného L. D. a o vině a trestním opatření ohledně mladistvého „XXXX“*).

2. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obvinění Fl. A., Fa. A., L. D. a mladistvý „XXXX“* trestných činů (resp. provinění), jimiž byli uznáni vinnými, dopustili tím, že dne 11. 12. 2013 v době od 21:30 do 22:05 hod. v C. C. C. Baru na adrese P., K., poté, co došlo nejdříve ke slovnímu a posléze i fyzickému střetu mezi L. A. a poškozeným P. Š., z něž vítězně vyšel P. Š., který L. A. viditelně zranil v obličeji, to vše za přítomnosti obviněného Fa. A., L. A. i obviněný Fa. A. z baru odešli, načež se před bar za krátkou dobu vrátil obviněný Fa. A. ozbrojen blíže nespecifikovanou střelnou zbraní (pistolí, patrně tzv. „plynovkou“) společně s obviněnými Fl. A. vyzbrojeným teleskopickým obuškem a blíže nespecifikovaným nožem, L. D. a mladistvým „XXXX“*), a to z důvodu odplaty za předchozí zbití L. A. poškozeným P. Š., přičemž když čtveřice postávala před barem, vyšel ven poškozený P. H. ve snaze vyřešit nastalou situaci, přičemž došlo nejdříve k verbální výměně názorů, kterou ukončil obviněný Fl. A., když před zraky spoluobviněných nečekaně udeřil minimálně střední silou teleskopickým obuškem do hlavy poškozeného P. H., čímž mu způsobil tržnou ránu v měkkých pokrývkách lebních a dosáhl jeho celkového otřesení, ihned mu přiložil obušek na krk a zatlačil jej do baru, přičemž po natlačení k pravému konci baru (při pohledu ode dveří) poškozeného P. H., kterému v tu chvíli tlačil na krk obušek pravou rukou, obviněný Fl. A. opakovaně levou rukou bodl blíže nespecifikovaným nožem o celkové délce přibližně 15 cm do hrudníku, z toho minimálně jednou velkou silou proti dutině hrudní, čímž mu způsobil bodnou ránu se vbodem na levé straně hrudníku v čáře zadní pažní s bodným kanálem pronikajícím sedmým mezižebřím do levé hrudní dutiny a levou brániční klenbou do dutiny břišní a zasáhl slezinu, kdy v důsledku bodného poranění došlo u poškozeného ke krvácení do levé hrudní dutiny a do dutiny břišní a k rozvoji hrudní plynatosti (proniknutí vzduchu do levé hrudní dutiny s kolapsem levé plíce), dále bodnou ránu se vbodem nahoře na hrudníku pod levou klíční kostí, která nepronikla do levé hrudní dutiny, přičemž pokud by poškozenému nebyla včas poskytnuta odborná lékařská pomoc spočívající v neodkladném operačním výkonu, při kterém musela být odstraněna slezina a drénována levá hrudní dutina za účelem obnovení vzdušnosti levé plíce, došlo by ke smrti poškozeného, přičemž obvinění Fa. A., L. D. a mladistvý „XXXX“* poté, co viděli prvotní úder Fl. A. do hlavy poškozeného H., obviněný Fa. A. vytáhl střelnou zbraň, na první pohled vypadající jako funkční pistole, natáhl závěr a zamířil na ochranku baru poškozeného S. B. a poškozeného M. L., kteří stáli u dveří baru, a tím jim znemožnil ukončit útok obviněného Fl. A. na poškozeného P. H., přičemž současně vběhli za obviněným Fl. A. do baru obviněný L. D. a mladistvý „XXXX“*), kteří v baru napadli poškozeného P. Š. a poškozeného M. L., kteří přiběhli na pomoc poškozenému P. H., úderu pěstmi a kopanci do různých částí těla, přičemž minimálně obviněný L. D. užil k úderu do hlavy vůči poškozenému M. L. popelník, byť ránou malé intenzity, čímž poškozenému M. L. způsobil krevní výron v okolí oka a lehké natržení kůže pod okem a společně s mladistvým „XXXX“*) způsobili poškozenému P. Š. pohmoždění hlavy, pravé poloviny zad a levé ruky lehkého stupně, čímž těmito dvěma poškozeným znemožnili ukončit útok obviněného Fl. A. proti poškozenému P. H., přičemž obviněný Fa. A. se výše uvedeného jednání dopustil přesto, že byl rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 17. 7. 2000, sp. zn. 4 T 14/99, pravomocně k 19. 9. 2000 odsouzen pro trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona č. 140/1961 Sb., účinného do 31. 12. 2009 (dále jen „tr. zák.“).

3. Označený rozsudek soudu prvního stupně napadli uprchlí obvinění Fl. A. a Fa. A. prostřednictvím svých obhájců odvoláními směřujícími proti výroku o vině a všem na něj navazujícím výrokům. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2016, sp. zn. 1 Tmo 1/2016, byla obě odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítnuta.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podali obvinění Fl. A. a Fa. A. prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání v rozsahu odpovídajícím výroku o vině a trestu. Oba obvinění shodně odkázali na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. a namítli, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení a že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) § 265b odst. 1 tr. ř.

5. Obviněný Fl. A. mínil, že jeho jednání nelze kvalifikovat jako zločin vraždy ve stadiu pokusu, ale při zachování zásady *in dubio pro reo* je bylo možné nanejvýš kvalifikovat jako těžké ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku, a to z toho důvodu, že orgány činné v trestním řízení nade vší pochybnost neprokázaly, že to byl právě on, kdo poškozeného bodl. V tomto ohledu je třeba poukázat na první a zcela spontánní výpověď poškozeného P. H., který jednoznačně hovoří o tom, že jej bodl někdo jiný než osoba s obuškem, tzn. osoba odlišná od obviněného Fl. A. Pokud soudy dovodily, že při této výpovědi byl poškozený P. H. ovlivněn právě dovolatelem Fl. A., jedná se o naprostý a nijak neprokázaný nesmysl. Nadto je třeba uvést, že se k bodnutí poškozeného H. později doznal spoluobviněný L. D.

6. Obviněný Fl. A. navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Vrchního soudu v Praze zrušil a aby Vrchnímu soudu v Praze přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

7. Obviněný Fa. A. v odůvodnění dovolání namítl, že při dodržení zásady *in dubio pro reo* nelze jeho jednání kvalifikovat přísněji než jako přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku.

8. Obviněný byl soudy uznán vinným zločinem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku a ve formě účastenství podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, a to pouze na základě fabulace soudů při hodnocení důkazů, když soudy obou stupňů nesprávně a bez opory v provedených důkazech dovodily, že obviněný Fa. A. vytažením pistole znemožnil ukončit útok spoluobviněného Fl. A. na poškozeného P. H. Podle nich jednání Fa. A. směřovalo k tomu, že chtěl po určitou dobu zabránit tomu, aby společníci poškozeného P. H. mu šli dovnitř baru na pomoc. Soudy však vůbec nepracovaly s tou variantou, že obviněný Fa. A. před vchodem do baru plynovou pistolí vytáhl proto, že si poškozený P. H. začal úder do hlavy vyřizovat se spoluobviněným Fl. A. Vytažením pistole tak mohl Fa. A. pouze bránit dalšímu útoku na spoluobviněného Fl. A.

9. Z provedeného dokazování je však zřejmé pouze to, že poté, co obviněný Fl. A. udeřil poškozeného P. H. do hlavy teleskopickým obuškem, vytáhl obviněný Fa. A. pistolí. Již se však nepodařilo prokázat, že by toto jednání Fa. A. bylo bezprostřední reakcí na úder do hlavy poškozeného. Rovněž nebylo prokázáno, zdali pohruška vytaženou a namířenou pistolí, kterou obviněný Fa. A. držel, směřovala vůči poškozenému P. H., nebo členům ochranky. Dokonce se soudům nepodařilo ani prokázat, že obviněný Fa. A. viděl úder do hlavy poškozeného P. H., proto nelze dovozovat, že vytažení pistole bylo reakcí právě na tento úder.

10. Vzhledem k tomu, že plynová zbraň nebyla ani použita, lze usoudit, že ji obviněný Fa. A. vytáhl

pouze na demonstraci síly, a to i vzhledem k dramatickosti celé situace. Dovolatel měl za to, že soudy vyvodily ze vzniklé situace mnohem závažnější jednání, než co se skutečně odehrálo. Prokázáno bylo pouze to, že obviněný Fa. A. poté, co poškozený P. H. od Fl. A. obdržel obuškem úder do hlavy, vyndal z kapsy plynovou pistoli, tuto natáhl, namířil zřejmě na ostrahu baru a následně pistoli po krátké chvíli zase schoval bez toho, aby ji použil.

11. Vůbec však není jasné, na základě jakých provedených důkazů soudy usoudily, že obviněný Fa. A. viděl úder do hlavy poškozeného P. H., popř. k čemu mělo krátké a demonstrativní vytažení pistole Fa. A. sloužit. I kdyby však obhajoba akceptovala, že obviněný Fa. A. viděl úder a následné krvácení poškozeného P. H. z hlavy, není patrné, jak by mohl tento obviněný vědět či z čeho by mohl usuzovat, že se jednalo o ránu obuškem středně velkou silou, když krvácení z měkkých lebních částí si lze přivodit i významnou oděrkou.

12. Dovolatel vyjádřil přesvědčení, že jeho jednání mělo být právně kvalifikováno jako přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku a *in eventum* může přicházet v úvahu právní kvalifikace jeho jednání (ve formě účastenství jako pomocník) podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, neboť obviněný Fa. A. mohl toliko vidět, že spoluobviněný Fl. A. poškozeného P. H. udeřil obuškem do hlavy, tedy viděl, jak spoluobviněný jinému ublížil na zdraví.

13. Obviněný Fa. A. rovněž navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Vrchního soudu v Praze zrušil a aby Vrchnímu soudu v Praze přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

14. Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) se souhrnně vyjádřil k oběma podaným dovoláním. Po rekapitulaci průběhu řízení a obsahu dovolání obou obviněných pokládal za potřebné uvést, že většinově vznesené námitky uplatněnému hmotněprávnímu dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. neodpovídají. S poukazem na uvedený dovolací důvod totiž není možné domáhat se přezkoumání skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno. Mimo meze uplatněného dovolacího důvodu jsou takové námitky, kterými se oba dovolatelé snaží dosáhnout jiného hodnocení důkazů. Soudy zjištěný skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny.

15. Pokud jde o dovolání obviněného Fl. A., neobsahuje jediný argument směřující ke zpochybnění vlastního hmotněprávního posouzení jeho jednání jako pokusu zločinu vraždy. Tvzení, že útočником na poškozeného P. H. byla jiná osoba, dovolatel opakoval ze své předchozí obhajoby, soudy se jím řádně zabývaly. Podle státního zástupce lze naopak hodnocení důkazů nalézacím soudem považovat za nadstandardně pečlivé. Stejně tak pečlivě se soudy zabývaly i hodnocením výpovědi poškozeného P. H., který, poněkud netypicky a tvrdošjně, pachatelství obviněného Fl. A. popírá. I přes tuto skutečnost však soudy na podkladě úplného dokazování přesvědčivě dovedly, že to byl právě obviněný Fl. A., kdo na poškozeného nejprve zaútočil teleskopickým obuškem, aby následně takto oslabeného a otřeseného poškozeného natlačil do vnitřních prostor baru, kde svůj útok završil dvojím bodnutím nožem do oblasti hrudi. Sám obviněný Fl. A. při zpochybňování závěrů soudů nepředložil jediný relevantní argument, pro který by byl namíste závěr, že skutková zjištění soudů jsou v extrémním nesouladu s provedenými důkazy. Námitky obviněného Fl. A. tak nevykročily z rámce prosté polemiky se skutkovými zjištěními soudů a jejich hodnocením provedených důkazů. Takto formulované námitky však obsahovému vymezení uplatněného dovolacího důvodu neodpovídají.

16. I co se týká dovolání obviněného Fa. A., lze k jeho podstatné části uvést, že je založeno na prosté polemice se skutkovými zjištěními soudů. Nelze však pominout, že obviněný Fa. A. současně zpochybňuje právní kvalifikaci svého jednání jako pomoci k pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví. V tomto bodě svého dovolání obviněný otevřel prostor pro meritorní přezkoumání této právní

kvalifikace a v tomto směru je nutno dovolání Fa. A. považovat za důvodné.

17. Z provedeného dokazování je zřejmé, že smyslem jednání obviněného Fa. A. bylo pomoci obviněnému Fl. A. Potud lze uzavřít, že obviněný Fa. A. naplnil všechny znaky účastenství ve formě pomoci k pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 24 odst. 1 písm. c) k § 145 odst. 1 tr. zákoníku ve spojení s § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Nelze však souhlasit se závěry soudů, že jednání obviněného Fa. A. bylo posouzeno jako jednání naplňující pomoc ke spáchání kvalifikované skutkové podstaty tohoto zločinu podle § 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku. Obecně je totiž třeba připomenout, že účastník sám o sobě nenaplnuje znaky skutkové podstaty a jeho trestní odpovědnost se podle zásady akcesority účastenství odvíjí od trestní odpovědnosti pachatele.

18. Obviněnému Fa. A. je kladeno za vinu, že „usnadnil jinému, zejména hlídáním při činu spáchání pokusu trestného činu spočívajícího ve způsobení úmyslné těžké újmy na zdraví jinému, a spáchal tento čin poté, co spáchal jiný zvláště závažný zločin spojený s úmyslným způsobením smrti“. Znak opětovnosti podle závěru soudů naplnil obviněný účastník Fa. A. tím, že se svého pomocného jednání dopustil přesto, že byl jiným rozsudkem dříve odsouzen pro trestný čin vraždy. Tento znak opětovnosti by však mohl obviněný Fa. A. naplnit pouze v případě, pokud by svým jednáním naplnil znaky pachatelství základní skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví, což se v daném případě nestalo, neboť podle závěrů soudů byl obviněný Fa. A. pouze účastníkem. Podle názoru státního zástupce je však v rozporu se zásadou akcesority účastenství, pokud je účastníku pokusu trestného činu kladeno za vinu naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu, aniž by současně znaky kvalifikované skutkové podstaty naplnil hlavní pachatel trestného činu (v posuzovaném případě obviněný Fl. A.). Naplnění znaku opětovnosti se v daném případě nesprávně vztahuje pouze k obviněnému Fa. A., proto je třeba v tomto směru spatřovat nesprávnost právního posouzení skutku obviněného Fa. A., neboť svým jednáním mohl naplnit pouze znaky pomoci k pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví v jeho základní skutkové podstatě.

19. Tento závěr je přitom zjevně ve prospěch obviněného Fa. A., proto podle názoru státního zástupce soudy přisouzená právní kvalifikace jednání tohoto obviněného nemůže obstát. Jelikož tuto vadu, ač mohl, neodstranil ani odvolací soud, zatížil rozhodovací proces vadou ve smyslu § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Podle názoru státního zástupce pro odstranění vady postačuje zrušení druhostupňového rozhodnutí, když skutková zjištění nalézacího soudu jsou jinak správná a úplná.

20. Státní zástupce uzavřel, že dovolání obviněného Fl. A. nenaplnuje žádný z dovolacích důvodů uvedených v § 265b tr. ř., proto navrhl, aby Nejvyšší soud toto dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl. Dovolání obviněného Fa. A. je však částečně důvodné, navrhl tedy, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2016, sp. zn. 1 Tmo 1/2016, zrušil a dále zrušil všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

III.

Přípustnost dovolání

21. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že obě dovolání jsou podle § 265a tr. ř. přípustná, že byla podána včas oprávněnými osobami a že splňují náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Ve vztahu k dovolání obviněného Fl. A. shledal, že dovolání bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b odst. 1 tr. ř., dovolání obviněného Fa. A. je zjevně neopodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

22. Nejvyšší soud úvodem připomíná, že ve vztahu ke všem důvodům dovolání platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů. Oba obvinění shodně ve svých dovoláních odkázali na dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř.

23. S odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze dovolání podat, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) § 265b odst. 1 tr. ř.

24. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. tedy spočívá ve třech různých okolnostech (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3174 až 3175): řádný opravný prostředek byl zamítnut z tzv. formálních důvodů podle § 148 odst. 1 písm. a) a b) tr. ř. nebo podle § 253 odst. 1 tr. ř., přestože nebyly splněny procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí, nebo odvolání bylo odmítnuto pro nesplnění jeho obsahových náležitostí podle § 253 odst. 3 tr. ř., ačkoli oprávněná osoba nebyla řádně poučena nebo jí nebyla poskytnuta pomoc při odstranění vad odvolání, nebo řádný opravný prostředek byl zamítnut z jakýchkoli jiných důvodů, než jsou důvody uvedené výše jako první okolnost, ale řízení předcházející napadenému rozhodnutí je zatíženo vadami, které jsou ostatními dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

25. K zamítnutí ani odmítnutí odvolání obviněných nedošlo z procesních důvodů, tj. podle § 253 odst. 1 tr. ř., resp. podle § 253 odst. 3 tr. ř., a proto se na daný případ ta část ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., která je vyjádřena dikcí „bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku...“, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí“, evidentně nevztahuje. Odvolání obviněných byla zamítnuta jako nedůvodná poté, co odvolací soud z podnětu podaných odvolání meritorně přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně. Dovolání je v tomto případě možné podat, jen byl-li v řízení napadenému rozhodnutí předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. V souladu s touto podmínkou obvinění odkázali na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

26. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Výklad tohoto ustanovení v kontextu dalších důvodů dovolání obsažených v ustanovení § 265b tr. ř. standardně vychází z úvahy, že dovolání je opravným prostředkem mimořádným a odpovídají tomu i zákonem stanovené podmínky rozhodování o něm. Dovolání je zákonem určeno k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., není (a ani nemůže být) další instancí přezkoumávající skutkový stav v celé šíři. Procesněprávní úprava řízení před soudem prvního stupně a posléze před soudem odvolacím poskytuje dostatečný prostor k tomu, aby se skutkovou stránkou věci nemusel (a vzhledem k právní úpravě rozhodování o dovolání ani neměl) zabývat Nejvyšší soud v řízení o dovolání.

27. V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotněprávních. Proto je též dovolací soud vázán skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, eventuálně soudu odvolacího, a těmito soudy zjištěný skutkový stav je pro něj východiskem pro

posouzení skutku z hlediska hmotného práva. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

28. Nejvyšší soud však připouští, že se zásada, s níž jako dovolací soud přistupuje k hodnocení skutkových námitek, nemusí uplatnit bezvýhradně, a to v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení má za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení zásadních požadavků spravedlivého procesu. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu se rozhodování o mimořádném opravném prostředku nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2005, sp. zn. [I. ÚS 125/04](#), ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), ze dne 31. 5. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#), stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14). Ústavní soud vymezil taktéž zobecňující podmínky, za jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení postulátů spravedlivého procesu. Podle Ústavního soudu tak lze vyčlenit případy důkazů opomenutých, případy důkazů získaných, a tudíž posléze i použitých v rozporu s procesními předpisy, a konečně případy svévolného hodnocení důkazů provedeného bez jakéhokoliv akceptovatelného racionálního logického základu (k tomu např. nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2004, sp. zn. [III. ÚS 177/04](#), ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 570/03](#), aj.). Taková pochybení ale nebyla zjištěna ve vztahu k žádnému z dovolatelů.

29. Nejvyšší soud se poté vypořádal s námitkami obviněného Fl. A. a uzavřel, že je zjevné, že obviněný Fl. A. v dovolání napadl způsob hodnocení důkazů, jakož i skutková zjištění učiněná soudy, a uplatnil tak výlučně skutkové námítky. Takové námítky však, jak přiléhavě hodnotil státní zástupce ve vyjádření k dovolání obviněného, nenaplnují uplatněný dovolací důvod podle § 265 odst. 1 písm. g) tr. ř. Dovolání obviněného Fl. A. bylo podáno z jiného důvodu, než jaký činí dovolání přípustným ustanovení § 265b tr. ř., a Nejvyšší soud je proto podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl. Pro úplnost dodal, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je v posuzovaném případě vázán na jiný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., konkrétně dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., z čehož plyne, že je-li dovolání podáno z jiného důvodu, než je uveden v ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř., platí totéž i z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

30. Z hlediska obsahu dovolání obviněného Fa. A. je s poukazem na uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. významná otázka správnosti právního posouzení skutku, jímž byl tento obviněný uznán vinným. Obviněný rekapituloval, že bylo prokázáno, že poté, co obviněný Fl. A. udeřil poškozeného P. H. do hlavy teleskopickým obuškem, vytáhl pistoli. Tu natáhl, zřejmě namířenou k ostraze baru, a po velmi krátké chvíli ji zase schoval, aniž by ji použil. Není zřejmé, z čeho soudy usoudily, že viděl úder do hlavy minimálně středně velkou silou, stejně tak podle něj nebylo spolehlivě objasněno, k čemu mělo krátké demonstrativní vytažení zbraně sloužit. Dovolatel měl za to, že jeho čin mohl být právně posouzen jako přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku, eventuálně též jako pomoc k přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, poněvadž jedině, co mu lze klást za vinu, je, že viděl, jak spoluobviněný udeřil poškozeného do hlavy obuškem a ten začal krváčet, tedy viděl, jak spoluobviněný jinému ublížil na zdraví.

31. Zločinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví. Ublížení na zdraví (§ 122 odst. 1 tr. zákoníku) musí být v příčinné souvislosti s jednáním pachatele. Zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku se dopustí, kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, spáchá-li tento čin opětovně nebo poté, co spáchal jiný zvláště závažný zločin spojený s úmyslným způsobením těžké újmy na zdraví nebo smrti nebo jeho pokus. Těžkou újmu na zdraví se podle § 122 odst. 2 tr. zákoníku rozumí jen vážná

porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení [písmeno a) citovaného ustanovení], ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti [písmeno b)], ochromení údu [písmeno c)], ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí [písmeno d)], poškození důležitého orgánu [písmeno e)], zohyzdění [písmeno f)], vyvolání potratu nebo usmrcení plodu [písmeno g)], mučivé útrapy [písmeno h)], nebo delší dobu trvající porucha zdraví [písmeno i)].

32. V této souvislosti je nutné uvést, že při právním posuzování jednání pachatele, jímž útočil proti zdraví poškozeného, nelze vycházet jen z toho, jaká újma na zdraví poškozeného byla takovýmto útokem způsobena, ale je třeba přihlídnout i k okolnostem, za kterých se útok stal, jakým předmětem bylo útočeno a jaké nebezpečí pro napadeného z útoku hrozilo (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 20. 4. 1963, sp. zn. [10 Tz 21/63](#), uveřejněné pod č. 16/1964 Sb. rozh. tr.). Teprve na základě těchto skutečností s přihlídnutím k ostatním okolnostem případu je třeba dovést, k jakému následku směřoval úmysl pachatele, což je rozhodné pro posouzení jeho jednání jako trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 tr. zákoníku, nebo jako trestného činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 tr. zákoníku, popř. některého jiného trestného činu proti životu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12 2013, sp. zn. [8 Tdo 1342/2013](#)).

33. Z tzv. právní věty výroku o vině obviněného Fa. A. z rozsudku soudu prvního stupně vyplývá, že soud shledal vedle naplnění zákonných znaků přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku, spočívajících v tom, že se dopustil na místě veřejnosti přístupném výtržnosti, což dovolatel nijak nezpochybnil, též naplnění znaků pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku ve formě účastenství jako pomocníka podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, záležejících v tom, že usnadnil jinému, zejména hlídáním při činu, spáchání pokusu trestného činu spočívajícího v jednání bezprostředně směřujícím ke způsobení úmyslné těžké újmy na zdraví jinému, a spáchal tento čin poté, co spáchal jiný zvláště závažný zločin spojený s úmyslným způsobením smrti.

34. Soud prvního stupně a zejména pak odvolací soud se výhradami obviněného zevrubně zabývaly a učinily závěry, jež mají spolehlivou oporu ve výsledcích provedeného dokazování. Opodstatněně vyvodily, že smyslem jednání nejen obviněného Fa. A., ale i spoluobviněných L. D. a mladistvého „XXXX“*) bylo usnadnění zamýšleného útoku obviněného Fl. A. proti poškozenému P. H. za použití teleskopického obušku. Odvolací soud správně poznamenal, že z logiky věci je zřejmé, že použil-li obviněný Fa. A. hrozbu střelnou zbraní, nemělo být vyhrožováno jeho společníkům, ale stalo se tak proto, aby eliminoval, či alespoň zbrzdil zásah společníků poškozeného P. H., popř. ochranky baru C., při útoku na poškozeného P. H. Tímto jednáním tedy pomáhal obviněnému Fl. A., když chtěl zabránit a po určitou chvíli i zabránil tomu, aby společníci poškozeného zasáhli v jeho prospěch. Sám obviněný Fa. A. nebyl nikým napadán, nikdo mu nevyhrožoval, neohrožoval ho, a neměl tedy důvodu k obavám, že bude někým napaden. Užil-li za popsané situace pistoli, nutno takové jednání posoudit jako důraznou podporu obuškem útočícího Fl. A., když cílem hrozby touto zbraní bylo zabránit dalším osobám v pomoci poškozenému P. H. v jeho potyčce s obviněným Fl. A. Správně také odvolací soud akcentoval, že podpora se týkala pomoci obviněnému Fl. A. v jeho počínání, jež směřovalo za užití obušku ke způsobení těžké újmy na zdraví poškozenému P. H., k čemuž ve výsledku nedošlo. Těžká újma na zdraví byla způsobena nakonec jiným způsobem útoku, po použití nože, o čemž obviněný Fa. A. nevěděl. Jde-li o srozumění tohoto dovolatele s tím, že obviněný Fl. A. způsobí poškozenému P. H. obuškem těžkou újmu na zdraví, nalézací soud výstižně poukázal na závažnost útoku těžším kovovým obuškem, zřejmé následky úderu do hlavy, možné následky útoku proti hlavě jako místu, kde jsou uloženy důležité orgány. V souladu se závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, MUDr. J. H. akcentoval, že je všeobecně známo, že v hlavě je uložen mozek a v podstatě veškeré smyslové orgány, přičemž musel i dovolatel počítat s tím, že útočící spoluobviněný Fl. A. způsobí poškozenému podstatné oslabení až ztrátu funkce smyslového ústrojí nebo poškodí

důležitý orgán (mozek), popřípadě způsobí déletrvajících poruch zdraví. Obviněný Fa. A. viděl ránu přímo do hlavy, která ihned krvácela, a pokud za této situace spolu s dalším spoluobviněným a mladistvým zamezili známým poškozeného, aby mu přišli na pomoc a útok ukončili, viděli, že v útoku obviněný Fl. A. pokračuje, umožnili tak útočníkovi útok dokončit. Zjevně také počítali s možností vzniku těžké újmy na zdraví v důsledku ran obuškem do hlavy. Nebylo naopak prokázáno, že věděli o použití nože, že obviněný Fl. A. je vůbec nožem vybaven, proto srovnání s útokem přímo směřujícím k usmrcení poškozeného jim přičítat nelze. Z uvedeného vyplývá, že pokud by i obviněný Fa. A. nevěděl o užití nože, byly jeho vědomosti postačující k úvaze, že útok ze strany obviněného Fl. A., jaký mohl přinejmenším s použitím obušku předpokládat, směřuje ke způsobení těžké újmy na zdraví.

35. Soud prvního stupně a stejně tak odvolací soud přesvědčivě vysvětlily, proč byla u obviněného Fa. A. použita právní kvalifikace činu jako pomoci k pokusu trestného činu těžkého ublížení na zdraví podle § 24 odst. 1 písm. c), § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku, neboť zejména neprokázaná vědomost tohoto obviněného o útoku jiným způsobem než kovovým obuškem vylučuje přísnější právní posouzení. Dovolací soud jejich závěry sdílí. Ze strany tzv. hlavního pachatele Fl. A. šlo o exces spočívající ve spáchání typově závažnější trestné činnosti (pokus zločinu vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 1 tr. zákoníku), než k jaké obviněný Fa. A. pomáhal. Spáchá-li pachatel typově závažnější zločin, účastník odpovídá za účast na méně závažném deliktu, na němž se skutečně účastnit chtěl, je-li v závažnějším obsažen, o což se v posuzovaném případě nepochybně jednalo (srov. JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 333).

36. Namítal-li tedy obviněný Fa. A., že jeho jednání mělo být posouzeno jako přečin výtržnictví, maximálně pak jako pomoc k ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, nikoli jako pomoc ke zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 tr. zákoníku, nelze s ním z již výše uvedených důvodů souhlasit.

37. Vypořádat se je třeba i s výhradou státního zástupce, který akceptoval právní závěr soudů, že obviněný Fa. A. naplnil všechny znaky účastenství ve formě pomoci k pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 24 odst. 1 písm. c), § 21 odst. 1 k § 145 odst. 1 tr. zákoníku, nesouhlasil však se závěry soudů, bylo-li jednání obviněného Fa. A. posouzeno jako pomoc ke spáchání kvalifikované skutkové podstaty tohoto zločinu podle § 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku. Podle názoru státního zástupce je v rozporu se zásadou akcesority účastenství, pokud je účastníku pokusu trestného činu kladeno za vinu naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu, aniž by současně znaky kvalifikované skutkové podstaty naplnil hlavní pachatel trestného činu (v posuzovaném případě obviněný Fl. A.). Naplnění znaku opětovnosti se v daném případě nesprávně vztahuje pouze k obviněnému Fa. A. Podle mínění státního zástupce tento obviněný mohl naplnit pouze znaky pomoci k pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví v jeho základní skutkové podstatě.

38. Dovolací soud si je vědom, že účastenství je vybudováno na zásadě akcesority účastenství, což je v obecné rovině závislost trestní odpovědnosti účastníka na trestní odpovědnosti hlavního pachatele. V rovině kvalitativní je účastenství závislé na spáchání trestného činu či jeho pokusu hlavním (trestně odpovědným) pachatelem. Organizátorství, návod a pomoc se posuzují jako účastenství podle § 24 tr. zákoníku jen tehdy, jestliže se pachatel hlavního trestného činu o něj alespoň pokusil (účastenství na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu; rovina kvantitativní). Hlavním trestným činem se míní trestný čin pachatele, ke kterému organizátorství, návod nebo pomoc směřovaly. Hlavním pachatelem trestného činu se rozumí pachatel trestného činu, k němuž směřovala některá z forem účastenství. Právní kvalifikace jednání účastníka je podle zákonné úpravy závislá na právní kvalifikaci jednání hlavního pachatele, zde ovšem s určitými výjimkami - např. zohlednění kvalifikačních okolností jen u těch osob, u nichž jsou dány, případy excesů. Podmínkou účastenství je příčinný vztah mezi činem účastníka a trestným činem jiné osoby, hlavního pachatele. Účastenství je

možné jen ve vztahu k činu, který má znaky trestného činu, a to obecné, typové i protiprávnost (k tomu viz JELÍNEK J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 331-333). Zánik trestní odpovědnosti hlavního pachatele pro účinnou lítost podle § 33 tr. zákoníku, promlčení trestního stíhání ve smyslu § 34 tr. zákoníku a dobrovolné upuštění od dokonání trestného činu podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku nevylučuje trestnost podle § 24 tr. zákoníku, poněvadž obecné způsoby zániku trestnosti se vážou jen k určité osobě. Účastenství též nebrání, jestliže hlavní pachatel je vyňat z pravomoci orgánů činných v trestním řízení podle § 10 tr. ř. Trestnosti účastníka podle § 24 tr. zákoníku není tedy na překážku, jsou-li na straně pachatele důvody beztrestnosti nebo nestíhatelnosti (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 58/1973 Sb. rozh. tr.).

39. Podle názorů vyskytujících se v právní teorii koncepce účastenství vychází z teze, že otázky určování trestní sazby a výměry trestu za účastenství mají tu zvláštnost, že se tu uplatňují nejen okolnosti vlastní činu účastníka, jako je tomu u jiných forem trestné činnosti, ale že se do účastenství promítají i mnohé okolnosti charakterizující čin hlavního pachatele. Tyto druhé okolnosti mají různou povahu: některé spoluurčují samu povahu činu trestného činu a musí být zásadně přičítány všem osobám na trestném činu zúčastněným, jsou-li tu potřebné subjektivní podmínky; jiné okolnosti mají povahu osobní, takže mohou být přičítány jen tomu, u koho se vyskytují, nikoliv jiným osobám zúčastněným na trestném činu. Je třeba tedy uvážít, zda mezi okolnostmi podmiňujícími použití vyšší trestní sazby nejsou takové, které se svým významem omezují jen na osobu, u níž se vyskytují, a dále i takové, které mají význam pro všechny osoby na činu zúčastněné (někdy označované jako okolnosti „reálné“ povahy). Okolnosti osobní povahy se mohou vyskytovat i v osobě účastníka - jako zpětnost nebo jeho vlastnost jako úřední osoby. Jestliže platí výjimky v tom směru, že se účastníku některé zvlášť přitěžující okolnosti za určitých podmínek přičítat nemohou, platí stejné výjimky i v opačném směru, že se totiž u účastníka uplatňují určité zvlášť přitěžující okolnosti, které pro hlavního pachatele v úvahu nepřicházejí (přiměřeně srov. SOLNAŘ, V. Účastenství v československém socialistickém trestním právu. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1959. s. 129, 139; dále také SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. Základy trestní odpovědnosti. Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 392-393).

40. K subjektivní stránce účastenství je vhodné uvést, že jednání musí být úmyslné, postačí i úmysl nepřímý. Jednání účastníka musí dále zahrnovat skutečnost, že se účastní na úmyslném trestném činu hlavního pachatele (tzv. dvojitý úmysl), musí zároveň chtít, aby k jeho jednání přispěl svou účastí. Účastenství tedy předpokládá úmysl směřující k účasti ve formě organizátorství, návodu nebo pomoci na konkrétním úmyslném trestném činu (čin musí být konkretizován individuálními rysy, nikoli jen znaky skutkové podstaty). Podle ustanovení § 24 odst. 2 tr. zákoníku na trestní odpovědnost a trestnost účastníka se užije ustanovení o odpovědnosti a trestnosti pachatele, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného, a proto je třeba i na účastníka vztáhnout § 17 tr. zákoníku, podle něhož pro přičítání okolností, které podmiňují použití vyšší trestní sazby, postačí v podstatě nedbalost (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 345, 347).

41. Není též od věci poznamenat, že k naplnění objektivní stránky účastenství ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku se vyžaduje, aby pomocník umožnil nebo usnadnil hlavnímu pachateli spáchání trestného činu, čímž mu pomáhá nebo ho podporuje, a to ještě před spácháním činu nebo v době činu, jestliže došlo alespoň k pokusu trestného činu. Trestní zákoník demonstrativně vyjmenovává formy pomoci, rozlišuje se pomoc fyzická a psychická (intelektuální). Fyzickou pomocí je např. opatření prostředků (např. kasařského náčiní, pácidla k provedení vloupání, vražedné zbraně apod.), odstranění překážek (odemknutí uzamčeného prostoru atd.), vylákání poškozeného na místo činu, hlídání při činu, odvoz na místo činu, naproti tomu za psychickou pomoc se považuje rada (včetně tzv. „tipu“, spočívajícího ve vytipování objektu nebo osoby, na níž má být trestný čin spáchán), utvrzování v předsevzetí, slib přispět po trestném činu

apod. (ŠAMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 341-350).

42. Soud prvního stupně kvalifikoval čin hlavního pachatele jako pokus zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1 tr. zákoníku. Čin účastníka však s ohledem na rozsah jeho zavinění posoudil toliko jako pomoc k pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 24 odst. 1 písm. c), § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku. Odvolací soud se s právní kvalifikací skutků obou obviněných, tj. jak hlavního pachatele Fl. A., tak účastníka Fa. A., ztotožnil, přičemž uvedl, že: „... přísnější právní kvalifikace dle § 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku je samozřejmě dána trestným činem, popsáním v předchozím odsouzení obžalovaného Fa. A. rozsudkem Městského soudu v Praze ... za trestný čin vraždy dle § 219 odst. 1 tr. zák. ... Použití citovaného ustanovení písm. g) je odůvodněno skutečností, že se tento obžalovaný ... dopustil v r. 1999 trestného činu vraždy. ... Tato skutečnost u tohoto obžalovaného jako pomocníka k trestné činnosti Fl. A. toto právní posouzení opodstatňuje, když je tato okolnost, podmiňující použití vyšší trestní sazby, u něho dána - není rozhodné, že není dána u pachatele, jemuž pomáhal. To, že se již dopustil zvlášť závažného zločinu spojeného s úmyslným způsobením smrti, totiž charakterizuje čin právě obžalovaného Fa. A. jako pomocníka, který se i za této situace dopustil pomoci ke zmíněnému pokusu trestného činu jiného pachatele. Tento obžalovaný si přitom samozřejmě této skutečnosti, čeho se již dříve dopustil, musel být vědom, jsou tedy splněny i podmínky § 17 písm. b) tr. zákoníku pro posouzení této pomoci i dle přísnějšího ustanovení na podkladě okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Pachatel Fl. A. a pomocník Fa. A. museli být proto vzhledem k uvedeným okolnostem posouzeni každý dle jiného ustanovení trestního zákoníku, i když druhý z uvedených byl účastníkem na trestné činnosti prvního ...“ (str. 15, 16 usnesení).

43. Státní zástupce polemizoval s úvahou o naplnění znaků zvlášť přitěžující okolnosti uvedené v § 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku. Měl za to, že tento znak „opětovnosti“ (přesněji „spáchal čin uvedený v odstavci 1 poté, co spáchal jiný zvlášť závažný zločin spojený s úmyslným způsobením smrti“) by mohl obviněný Fa. A. naplnit pouze v případě, pokud by svým jednáním naplnil znaky pachatelství základní skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví, což se v daném případě nestalo, neboť podle závěrů soudů byl obviněný Fa. A. pouze účastníkem. Podle názoru státního zástupce je však v rozporu se zásadou akcesority účastenství, pokud je účastníku pokusu trestného činu kladeno za vinu naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu, aniž by současně znaky kvalifikované skutkové podstaty naplnil hlavní pachatel trestného činu, tj. v posuzovaném případě obviněný Fl. A.

44. V konkrétním případě šlo o to že obviněný Fa. A. se činu popsaného v tzv. skutkové větě výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, jenž bez jakéhokoliv zpochybnění i ze strany státního zástupce nese znaky účastenství ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku k pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, § 145 odst. 1 tr. zákoníku, dopustil, ač byl rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 17. 7. 2000, sp. zn. 4 T 14/99, který nabyl právní moci 19. 9. 2000, odsouzen pro trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona účinného do 31. 12. 2009. Současně je ale v daných souvislostech významné, že obviněný Fl. A., hlavní pachatel, který se dopustil excesu a spáchal typově závažnější trestný čin, tj. pokus zločinu vraždy, nespáchal čin uvedený v § 145 odst. 1 tr. zákoníku opětovně a ani v minulosti nespáchal zločin charakterizovaný v § 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku, tudíž u něj nebyly splněny zákonné předpoklady pro použití zvlášť přitěžující okolnosti uvedené v § 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku.

45. Relevantní specifická zásada trestního práva, o níž v dané situaci jde, zásada akcesority účastenství (jejím opakem je zásada osamostatnění účastenství), znamená, jak již bylo zmíněno, závislost účastenství a trestní odpovědnosti účastníka na trestném činu, k němuž se účastenství připíná, tedy zpravidla na trestném činu hlavního pachatele. Právním výrazem této závislosti je pak posuzování účastníka podle téhož ustanovení zvláštní části trestního zákona jako jednání pachatele.

Závislost se týká podmínek trestní odpovědnosti hlavního pachatele. Významnou a nejednoznačně řešenou otázkou z hlediska akcesority však je forma závislosti. V důsledku různého pojetí akcesority buď stačí k odpovědnosti účastníka objektivní existence činu hlavního, který má zevní znaky trestného činu, bez ohledu na odpovědnost pachatele, nebo je vedle toho třeba, aby pachatel alespoň byl trestně odpovědný (příčetný) či aby jednal zaviněně (úmyslně). Akcesorita je ještě těsnější, jestliže vedle toho je míra trestnosti účastníka závislá na míře trestnosti pachatele, zejména pokud účastník může být posuzován jen v rámci trestní sazby užití pro posuzování pachatele. Podle této posledně uvedené extrémní formy závislosti by nejen trestnost účastníka byla závislá na trestní odpovědnosti pachatele, ale také míra jeho trestnosti. Tento systém je možný jen tehdy, jestliže se uplatní akcesorita v tom smyslu, že podmínkou trestnosti účastníka je trestnost pachatele. Není však již slučitelný s omezenou akcesoritou v tom smyslu, že pro odpovědnost účastníka stačí trestný čin, protože není-li tu trestně odpovědný pachatel zaviněně jednajícím, není tu ani měřítko pro určení trestnosti účastníka (srov. SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. Základy trestní odpovědnosti. Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 367, 368, 392; přiměřeně srov. SOLNAŘ, V. Účastenství v československém socialistickém trestním právu. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1959. s. 36-38).

46. Ustanovení § 24 tr. zákoníku nezná ohledně samotné pomoci (ale i jiné formy účastenství) okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Proto pomoc k trestnému činu spáchaná za okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby v zásadě předpokládá, aby takováto okolnost byla dána ohledně jednání, k němuž pomoc směřovala. Při zohledňování poměru účastenství k tzv. skutkové podstatě trestného činu hlavního pachatele je nutné si uvědomit, že účastenství u úmyslných trestných činů rozšiřuje trestní odpovědnost nad dosah ustanovení zvláštní části trestního zákoníku. Podle § 24 odst. 2 tr. zákoníku se na trestní odpovědnost a trestnost účastníka užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného. Zásadu akcesority účastenství nelze přísně vnímat až s takovými důsledky, že trestnost účastníka „slepě“ sleduje trestnost hlavního pachatele. Takové pojetí ostatně není akceptováno ani v tradičních evropských právních systémech založených na akcesorickém systému (k tomu srov. vývoj řešení této otázky kupř. v právní teorii a praxi soudů ve francouzském právu, jak je o tom pojednáno in HORÁK, J. Trestněprávní a kriminologické aspekty vražd. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. s. 163-165; § 28 trestního zákoníku Spolkové republiky Německo).

47. Otázka zvlášť přitěžujících okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby u účastenství v novější judikatuře soudů není řešena a zcela jednoznačně se k ní nevyjadřovala ani judikatura starší, reflektující navíc zákonnou úpravu obsaženou v trestním zákoně č. 86/1950 Sb., jenž stál na zásadě osamostatnění účastenství. Pod č. 22/1957 Sb. rozh. tr. bylo publikováno rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 1957, sp. zn. 2 Tz 319/56, podle něhož ustanovení § 7 trestního zákona č. 86/1950 Sb. nezná ohledně samotného návodu okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Proto návod k trestnému činu spáchaný za okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby předpokládá, aby tato okolnost byla dána ohledně jednání, k němuž byl naveden ten, kdo podle návodu měl konat. Naproti tomu však pod č. 22/1959 Sb. rozh. tr. bylo uveřejněno rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 1959, sp. zn. 1 Tz 281/58, s následující právní větou: „Pro právní posouzení povahy pomoci jsou z hlediska zvláště přitěžující okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby rozhodné nejen znaky zakládající takovou okolnost u přímého pachatele, nýbrž i u pomocníka bez ohledu na to, jsou-li dány i u přímého pachatele. Pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, proto stačí, jsou-li dány buď u návodce nebo u pomocníka, nebo jen u pachatele, který byl naveden nebo jemuž bylo pomáháno.“ V textu rozhodnutí byl pak vysloven nesouhlas „se stanoviskem uvedeným v rozhodnutí uveřejněném pod č. 22/57 Sb. rozh. tr.“.

48. Nutno připustit, že se u účastníka mohou vyskytovat okolnosti zcela osobního významu, mající znaky zákonem aprobované zvlášť přitěžující okolnosti, které současně nejsou dány i u osoby

hlavního pachatele. Jednou z těchto okolností může být právě i zpětnost, resp. opětovnost (přiměřeně srov. SOLNAŘ, V. Účastenství v československém socialistickém trestním právu. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1959. s. 136). Pro právní posouzení pomoci jsou z hlediska okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby v takovém případě rozhodné nejen znaky zakládající takovou okolnost u hlavního pachatele, nýbrž i u pomocníka, bez ohledu na to, jsou-li dány i u hlavního pachatele.

49. Trestní odpovědnost účastníka za dané situace nemusela a ani nemohla sledovat linii trestní odpovědnosti hlavního pachatele, a to jednak z důvodu excesu na straně hlavního pachatele (viz jeho trestní odpovědnost za pokus zločinu vraždy), jednak vzhledem k okolnostem osobní povahy daným na straně účastníka. Právě povahu takové okolnosti má zvlášť přitěžující okolnost uvedená v § 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku. Je-li splněn nezbytný předpoklad existence potřebné formy zavinění, spáchání pomoci k trestnému činu hlavního pachatele za okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, majících jen povahu osobní, charakterizujících toliko čin osoby, u níž se vyskytují, které u hlavního pachatele nejsou dány, je možné i při respektování a zachování zásady akcesority účastenství. Právní posouzení činu obviněného Fa. A. vedle přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku též jako pomoci k pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 24 odst. 1 písm. c), § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku shledal proto dovolací soud správným. Nepřisvědčil tak názoru státního zástupce, že zvlášť přitěžující okolnost uvedenou v § 145 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku by bylo možné aplikovat pouze v případě, pokud by tento znak naplnil sám pachatel, tedy obviněný Fl. A., přičemž obviněný Fa. A. by mu pomáhal s tímto vědomím. Podle dovolacího soudu není v konkrétním případě v rozporu se zásadou akcesority účastenství, byli-li účastník pokusu zločinu uznán vinným naplněním kvalifikované skutkové podstaty zločinu, aniž by znaky takové kvalifikované skutkové podstaty svým činem naplnil hlavní pachatel zločinu.

50. Nejvyšší soud uzavírá, že dovolání obviněného Fa. A. bylo dílem podáno z jiného důvodu, než jaký činí dovolání přípustným ustanovení § 265b tr. ř., dílem relevantně uplatněnými námitkami dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. naplněn nebyl. I zde platí, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je v posuzovaném případě vázán na jiný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., konkrétně dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., z čehož plyne, že nebyl-li naplněn tento důvod dovolání, platí totéž i z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Nejvyšší soud proto dovolání obviněného Fa. A. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné odmítl.

**) Byl použit pseudonym ve smyslu zákona č. 218/2003 Sb.*